

Judikatūras krājums

Lieta C-53/23

Asociația “Forumul Judecătorilor din România”

un

Asociația “Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor”

pret

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Procurorul General al României

(*Curtea de Apel Pitești* lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesas spriedums (pirmā palāta) 2024. gada 8. maijā

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesiskums – Tiesu neatkarība – LES 19. panta 1. punkts – Sadarbības un pārbaudes mehānisms – Rumānijas izvirzītie atsauces mērķi – Korupcijas apkarošana – Tiesu sistēmā izdarītu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšana – Prasība, kas vērsta pret to prokuroru iecelšanu amatā, kuru kompetencē ir veikt šīs izmeklēšanas – Profesionālo tiesnešu apvienību *locus standi*

Dalībvalstis – Pienākumi – Efektīvas tiesību aizsardzības tiesā nodrošināšanai nepieciešamo tiesību aizsardzības līdzekļu izveide – Tiesnešu neatkarības principa ievērošana – Tādu prokuroru iecelšana, kuru kompetencē ir veikt kriminālvajāšanu pret tiesnešiem – Valsts tiesiskais regulējums, kas attiecas uz atcelšanas prasībām pret šo prokuroru iecelšanu – Tiesnešu profesionālās apvienības – “Locus standi” – Neesamība – Pielaujamība

(*LES 2. pants un 19. panta 1. punkta otrā daļa; Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 12. un 47. pants; Orhūsas konvencija; Padomes Direktīva 2000/78*)

(skat. 35.–37., 40.–44., 52. un 57.–64. punktu un rezolutīvo daļu)

Rezumējums

Izskatījusi *Curtea de Apel Pitești* (Pitești apelācijas tiesa, Rumānija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa precizē, ka Savienības tiesības neuzliek dalībvalstīm pienākumu ļaut profesionālām tiesnešu apvienībām, lai aizstāvētu tiesnešu neatkarības principu, iesniegt atcelšanas prasību pret lēmumiem, kas attiecas uz tādu prokuroru iecelšanu, kuru kompetencē ir veikt kriminālvajāšanu pret tiesnešiem.

2022. gadā divas profesionālas tiesnešu apvienības *Asociația “Forumul Judecătorilor din România”* un *Asociația “Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor”* vērsās iesniedzējtiesā ar prasību daļēji atcelt rīkojumu, ar ko ir iecelti prokurori, kuri veiks kriminālvajāšanu pret tiesnešiem korupcijas lietās. Apvienības būtībā norādīja, ka valsts tiesiskais regulējums, ar ko ir pamatots šis rīkojums, ir pretrunā Savienības tiesībām.

Iesniedzējtiesa norāda, ka atbilstoši Rumānijas procesuālajām tiesību normām tai atcelšanas prasība būtu jāatzīst par nepieņemamu. Faktiski attiecībā uz apvienībām *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa, Rumānija) judikatūrā šādas prasības pieņemamība ir padarīta atkarīga no tā, vai pastāv tieša saikne starp pārbaudei tiesā nodoto administratīvo aktu un tiešo mērķi, kā arī prasītājas apvienības mērķiem. Tādējādi vairākos spriedumos šī tiesa ir nospriedusi, ka profesionālām tiesnešu apvienībām nav intereses celt prasību pret lēmumiem, kas attiecas uz tiesnešu iecelšanu.

Tomēr iesniedzējtiesa uzsver, ka prasītājas pamatlietā vēlas panākt efektīvu tiesisko aizsardzību jomā, kurā piemērojamas Savienības tiesības. Tādējādi jānoskaidro, vai Augstās kasācijas tiesas veiktā valsts procesuālo normu interpretācija nav pretrunā LES 2. pantam un 19. panta 1. punktam, kas aplūkoti kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 12. un 47. pantu. Tāpēc tā nolēma iesniegt Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa uzsver, ka, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus, dalībvalstīm principā jānosaka attiecīgās personas tiesības un intereses celt prasību tiesā, neaizskarot tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā jomās, uz ko attiecas Savienības tiesības, kuru ievērošana dalībvalstīm jānodrošina LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē.

Protams, dalībvalstīm atsevišķos gadījumos jāļauj pārstāvju apvienībām celt prasību tiesā, lai aizsargātu vidi vai cīnītos pret diskrimināciju¹. Tomēr, pirmkārt, šie konstatējumi izriet no konkrētām procesuālajām tiesībām, kuras pārstāvju apvienībām piešķirtas ar starptautisku konvenciju² vai ar atvasināto tiesību aktiem³. Otrkārt, pat šajās jomās – ja šī konvencija vai šie akti konkrēti neliek atzīt pārstāvju apvienībām tiesības celt prasību tiesā – dalībvalstis var brīvi izvēlēties piešķirt vai nepiešķirt šīs tiesības šādām apvienībām.

Runājot par profesionālām tiesnešu apvienībām, neviena Savienības tiesību norma dalībvalstīm neliek tām garantēt procesuālās tiesības, kas tām ļauj apstrīdēt jebkādu iespējamu ar tiesnešu statusu saistītas valsts tiesību normas vai pasākuma neatbilstību Savienības tiesībām. Tādējādi no pienākuma paredzēt tiesiskās aizsardzības līdzekļu un procedūru sistēmu, kas privātpersonām nodrošina to tiesību uz efektīvu aizsardzību tiesā ievērošanu jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, nevar secināt, ka dalībvalstīm ir vispārīgs pienākums šīm apvienībām garantēt tiesības celt prasību, kas pamatota ar šādu neatbilstību Savienības tiesībām.

Otrām kārtām, no Tiesas judikatūras izriet, ka noteiktos apstākļos, lai nodrošinātu tiesnešu neatkarības prasības ievērošanu, dalībvalstīm ir pienākums paredzēt atsevišķus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, kas ļauj kontrolēt to valsts pasākumu likumību, kuri ietekmē tiesnešu karjeru vai valsts tiesu sastāvu. Tomēr dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, ka to prokuroru darbību, kuru kompetencē ir veikt kriminālvajāšanu pret tiesnešiem, regulēs efektīvi noteikumi, kas pilnībā atbilst tiesnešu neatkarības prasībai. Turklāt profesionālās tiesnešu apvienības

¹ Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2017. gada 20. decembris, *Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation* (C-664/15, EU:C:2017:987, 58. punkts), kā arī 2020. gada 23. aprīlis, *Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI* (C-507/18, EU:C:2020:289, 60. punkts).

² Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas parakstīta Orhūsā 1998. gada 25. jūnijā un Eiropas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK (OV 2005, L 124, 1. lpp.).

³ Piemēram, Padomes Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV 2000, L 303, 16. lpp.).

principā tieši neskar prokuroru iecelšana, tostarp to prokuroru iecelšana, kuru kompetencē būs veikt kriminālvajāšanu pret tiesnešiem, un šīm apvienībām atbilstoši Savienības tiesībām parasti nevajadzētu atzīt konkrētas procesuālās tiesības.

Tāpēc ar to vien, ka valsts tiesiskais regulējums neļauj šīm profesionālajām apvienībām celt atcelšanas prasību pret šādu prokuroru iecelšanu, nepietiek, lai indivīdiem radītu pamatotas šaubas par tiesnešu neatkarību.

Turklāt profesionālu tiesnešu apvienību tiesības celt prasību pret tādiem pasākumiem kā pamatlietā aplūkoti arī nevar izrietēt no Hartas 47. panta. Tiesa jau ir nospriedusi, ka nevar uzskatīt, ka apvienība, kas valsts tiesā norāda uz valsts tiesiskā regulējuma, kurš attiecas uz tiesnešu iecelšanu, neatbilstību LES 19. panta 1. punktam, šī apstākļa dēļ vien atsaucas uz tādu tiesību pārkāpumu, kas tai ir atbilstoši Savienības tiesību normai Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē⁴.

⁴ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 20. aprīlis, *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2021:311, 43. un 44. punkts).